

ՊԱՅՄԱՆՔ
ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան . . . 12 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՍՈՂՄԱՆ

Երկու քիւ միկ ծաւրով

Տարեկան . . . 1 1/2 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.

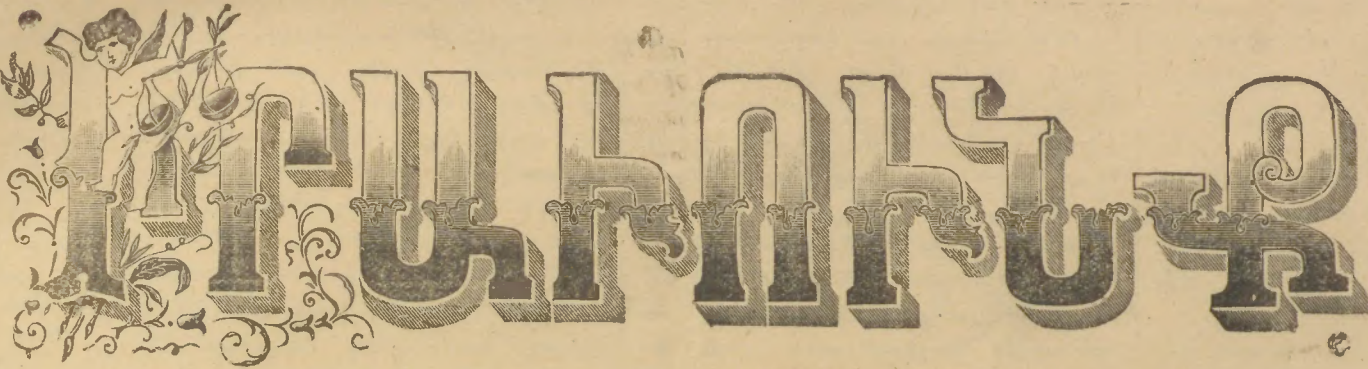
ԱՍԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2. 60

Վեցամսեայ 1. 50 Տոլար »

ԿԱՆԽԻԿ

Մանուգրան « ողբ
20 սանթիմ



ԼՐԱՓԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

ՀԱՍՑԵ

Rédaction du journal

Ir vounk

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на вѣстникъ

Иравунк

ВАРНА

Գրութեանը եւ լին
տրոսիր

ՄԵՐ ԹԱՂԱԿԱՆՆԵՐԸ

Վառնայի ներկայ թաղ. Խորհուրդը՝ որ իր պաշտօնավարութեան առաջին օրերուն գովելի եռանդով մը փարեցաւ գործին, և եկեղեցւոյն թէ՛ ներքին և թէ՛ արտաքին բարեկարգութեանց ծրագիրներ մշակել սկըսաւ, այժմ մի քիչ թուլացած կը տեսնենք իր ձեռնարկներու իրագործման մէջ:

Գործ մը նախ մեծ եռանդով սկսիլ և հետզհետէ թուլանալու տխուր ունակութիւնը մեր ազգային յատկանիշը նկատողները գոնէ ներկայ թաղ. Խորհուրդոյ համար սխալած պէտք էին ըլլալ: Այո՛, ժողովուրդին կուռ համակրութիւնը իր հետ ունեցող այս թաղականութիւնը դեռ կը հաւատանք թէ չպիտի արգարացնէ սովորաբար հայ հաւաքական ձեռնարկներու երեսին նետուած այդ ոչ պատուաբեր յատկանիշը, տխուր ունակութիւնը գործ մը մեծ եռանդով սկսելու և տարօրինակ թուութեամբ վերջացնելու կամ կիսատ ձգելու:

Տեղւոյս հայութիւնը գլխաւորապէս կը սպասէր իր նոր ընտրած թաղականութեանէն՝ Ա. եկեղեցւոյ անխնամ ձգուած պայծառութիւնը և երգեցողութիւնը կանոնաւորել, Բ. Ազգային վարժարանի պիտոճէն ապահովել և Գ. եկեղեցւոյ չըջապատը չիւնել: Պէտք է ըսել թէ թաղ. Խորհուրդը այս երեք ակնկալութեանց վերջին երկուքը իրականացնելու համար ջանք չը խնայեց: Բայց իր ջանքերը պէտք եղած յաջողութեամբ չի պսակուեցան: Որովհետեւ առաջին պէտքին գոհացում տալու միջ ինք շատ թերի գտնուեցաւ:

Երբ թաղ. Խորհուրդ մը եկեղեցական առօրեայ պնակի, մոմի պսակի, մկրտութեան հասոյթներէն զատ, կալուածական եկամուտներ չունի, պարտի ժողովուրդը գէպի եկեղեցի հրապուրելու համար ասոր պայծառութեան մեծ

հոգ տանիլ, որով միայն կարող կըլլայ ելեւմուտքը ապահովել: Իսկ երբ այդ կարեւոր պարագան երեսի վրայ ձգուի, բնականապէս նիւթական ուժ պահանջող միւս ձեռնարկներն ալ անյաջողութեան կը մատնուին: Ահա այս վիճակին մէջ կը գտնուին տեղւոյս եկեղեցական գործերը: Գլխաւոր պակաս մը կայ տարիներէ ի վեր, այդ միայն զպրապետի մը չգոյութիւնն է: Գործին յարմար և աշխոյժ դպրապետ մը կարող պիտի ըլլայ եկեղեցւոյ ներքին ներկայ անախանձելի վիճակը բարւոքել, և ասոր համար ամսական 80—100 ֆրանքի վճարում մը բաւական է: Յաւալի է որ այս դրամը ուղղակի չը վճարելու համար, անուղղակի կերպով քառապատիկ կը տուժեն եկեղեցին ու վարժարանը և միեւնոյն ատեն նոյնչափ աւելի գումար մը ամսէ ամիս կը վճարուի այն տեսակ տեղեր որոնց երբեք պէտք չպիտի ըլլայ: Եթէ աշխոյժ դպրապետ մը պաշտօնի կոչուի:

Ինչպէս կ'իմանանք, թաղ. Խորհուրդը այս օրեր եկեղեցւոյ չըջապատը չիւնելու ծրագրին գործադրութեան կը հետամտի, և հանգանակուած փոքրիկ գումարին վրայ ուրիշ գումարի մըն ալ յաւելման անհրաժեշտ պէտքը ունի չիւնութիւնը սկսելու համար: Մենք աւելորդ չենք դատեր հոս իրեն յիշեցնել այն հազար ֆրանքի մօտ գումարը զոր նախորդ թաղ. Խորհուրդը իր գործէ ելելու օրերը Տէր Սարգիս քհն. Ղարապետի տուած էր ի հաշիւ Տէր Մարտիրոս քահանայի: Այս գումարը թաղ. Խորհուրդոյ անմիջական պէտքը կըլընայ գոհացնել: ուստի ի՞նչու չը պահանջուի: Ի՞նչ օրինաւոր առարկութիւն ունին այդ կոկիկ գումարը եկեղեցւոյ անտուկէն վերցնողները:

Պիտի վերադառնանք այս գումարի խնդրոյն և ցոյց պիտի տանք ժողովուրդին գրեթէ տարի մը առաջ դործուած այդ հրէջութիւնը, որուն չնորհիւ ե-

կեղեցւոյ չըջապատը չիւնելիք կը մնայ ցարդ:

ԹՈՒՐԻՔԻՈՅ ՆԵՐԿԱՅ ՎԵՃԱԿԸ

Բ.

ՀԱՅԵՐԸ

Օրմանեանի հաշտ կամ աւելի քծնող քաղաքականութիւնն իսկ չէ կրցած մեղմացնել Սուլթանի խստատուութիւնը: Ան դեռ կը շարունակէ իր հայամերձ քաղաքականութիւնը: Երթեւեկութեան դժուարութիւններն ու արգելքները կան ու կը մնան դեռ: Մանաւանդ, երբ այդ երթեւեկութիւնը դէպի Պօլիս կամ Պօլսոյ ճամբով ըլլայ: Թէպէտ ամենակարգ դրամը կամ կաշառք՝ այստեղ ալ ունի փրկարար դերի գնահատելի բաժին մը: Դեռ կան ուրիշ կարգ մը խստութիւններ ալ, որոց ամէն օր ենթակայ են խեղճ հայերը:

Օրինակի համար, առեւտուրի մարդ մը՝ իր ապրանքին բացարձակ տէրը չէ: Թուրք պաշտօնատար մը կամ զօրական մը, երբ գայ ապրանք մը առնել, նոյնիսկ ապառիկ, խեղճ խանութպանը պատրաստ է ամենայն խոնարհութեամբ ընդունել մուհամմէտի այդ բախտաւոր զաւակներուն հրամանը, գիտնալով հանդերձ թէ, ապառիկ՝ ձրի կը նշանակէ այդ զսակարգին անձնական բառարաններուն մէջ: Եւ արդէն ի՞նչ ընեն այդ հէգ պաշտօնատարներն ալ, քանի որ ամսաթոշակ ստանալ բացառիկ պարագայ մը դարձած է այսօր: Եւ դիտելի է որ, կառավարութիւնը նկատի առնելով այդ պարագան, թոյլտուութիւն ըրած է իր պաշտօնեաներուն, այդ կարգի անարգար միջոցներով գոհացնել իրենց պէտքը: Աս ալ մարգասիքութիւն մը չէ՞ (.):

Եւ սակայն, որքան որ այս կէտը նկատելի պարագայ մըն է, միւս կողմանէ Հայերը ընկճելու եւ աղքատացնելու անոնց դիրքը խախտելու համար պատրաստուած ներքին ծրագիրը լացալայտ է ամենուս: Բայց թուրքերն կը մոռնայ որ, իր ամենէ գործունեայ եւ հաւատարիմ հպատակները այսպէս հարստահարելով, ասոր հակահարուածը ինք կընդունին:

ԹՐԿԱՀԱՍԱԿ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ

Տարիներ անցնելէ վերջ իսկ, այսօր Մակեդոնական խնդիրը դեռ իր նախ-

կին ուժեղ թափը չէ կորսնցուցած: Թուրքիոյ Թերթերը, Բուլէլիի նա հանդէսը խորադրին տակ, ամէն օր փախստականներու վերադարձը կը ծանուցանեն եւ աւագակարգութիւնը (.) նուաճումը կամ անձնատուութիւնը կը յայտարարեն: Բայց ի՞նչ անհատուած բաներ են եղեր ատոնք: միջ չիւ այսօր 20,000է աւելի փախստականներու վերադարձը յայտարարող ծանուցումներու հանդիպեցանք եւ քանի մը հազար նուաճուող աւագակներու մասին կարգացինք ու չենք գիտեր թէ՛ դեռ ուրիշ որքան ալ պիտի մտիկ ընենք: Ասոնք շատ անգամ չափազանցութիւններ են եւ քանի մը քանի մը հազար նուաճուող աւագակներու մասին կարգացինք ու չենք գիտեր թէ՛ դեռ ուրիշ որքան ալ պիտի մտիկ ընենք: Ասոնք շատ անգամ չափազանցութիւններ են եւ քանի մը քանի մը հազար նուաճուող աւագակներու մասին կարգացինք ու չենք գիտեր թէ՛ դեռ ուրիշ որքան ալ պիտի մտիկ ընենք: Ասոնք շատ անգամ չափազանցութիւններ են եւ քանի մը քանի մը հազար նուաճուող աւագակներու մասին կարգացինք ու չենք գիտեր թէ՛ դեռ ուրիշ որքան ալ պիտի մտիկ ընենք:

Թուրքիան, Եւրոպան հրապուրելու համար, այսօր բաւական գործունէութիւն ցոյց կուտայ այդ կողմերը՝ կարգ մը բարենորոգումներ ներմուծելով երկրին մէջ: Բայց այդ ամենուն անկեղծ ըլլալը տարակուսի տակ է դեռ: Միայն սա ճիշդ է որ, ժամանակէ մը ի վեր Թուրքիան բաւական պատրաստութիւններ տեսնելու վրայ է այդ կողմերը: Մանաստրի, Գոսովայի եւ Էտրիէի նահանգներու խնդիրները նորոգելու եւ նոր խնդիրներ չիւնելու համար մեծ պատրաստութիւններ կան եւ քանի մը տասնեակ հազար ոսկիներ տրամադրուած են այդ նպատակին համար: Բ. եւ Գ. զօրաբաժինները սահմանադրուիլ կսպասեն, ամէն հաւանականութեան առջեւ պատրաստ գտնուելու համար: Արդէն Բ. զօրաբանակին հայկաթիւնը (Սեպտեմբ. 13. Տէմբրեմբայան) ամբողջ 7 ամիսներ Ատրիանուպօլիս մնաց այդ զօրաբաժինն պարէնի մեծաքանակ պաշար մը պատրաստելու համար: Եւրոպական նոր տարւոյ առթիւ հաւաքուած նոր զօրքերը, ամենքն ալ այդ կողմերը զըրկուելու վրայ են եւ կառավարութիւնը ամենէն աւելի այդ կողմի զօրքերուն պէտքերը ուշադրութեան կ'առնէ: Այս ամէնը լաւ կերպով կը բացատրեն թէ այդ Պալքանեան սահմանադրուիլ ի՞նչ կացութեան մէջ կը գտնուի:

ՀՐԵԱՆԵՐԸ

Երբ վարկեան մը ուզենք դիտել, երկչոտ բնութիւնով ու կոմիք մարմնով այդ խիտ պահպանողական ազգին

գործունէութեան եղանակը, աստուց
այ խաբուսն նպատակ մը ունենալը
պետի հասկնալով: Միմայի տարբերու-
թիւնը, որ կը գտնուի Մակեդոնացի-
ներու եւ Հելլէն քաղաքակրթութիւն-
ներու միջեւ, սա է որ, տառջինը
բանի ուժով կուզէ իր նպատակին հաս-
նիլ, իսկ երկրորդը խաբուսնէն դուր-
սելով, անսեռապէս սիրելի Պաղես-
տինի:

«Հրէական ընկերակցութիւնը» մեծ
կորովով կ'աշխատի իր նպատակին հա-
մար: այլ է՝ Պաղեստինի Հրեայ հա-
սարակութեան հոգիւ, երկրագործա-
կան անասուններ եւ գործինքը աշխ-
ատարակութիւնը երկրագործութեան
ընկերացնել, կարելի եղածին չափ գի-
տական սկզբունքներով: Այս գիւրու-
թիւնը, միմայի տեղացի Հրեայներուն
յատկացումն է, ինչպէս մեր մէջ ե-
ղած է այդ կարգի խորհուրդը: Գլխա-
կանութեան հասանքին ժամանակ,
այլ տեղացի թէ՛ գաղթական հաստա-
րապէս կը վայելին այդ ցնահատելի օ-
րէնքին լաւ քննարկը: Երբեք Պաղես-
տինի պայծառ արեւը, ջրարբի երկիրը
եւ բերրի հողը լաւ կերպով կ'արդի-
նաւորեն եւ կը փոխարինեն երկրագոր-
ծին բոլոր աշխատութիւնները: Աւ-
տոր արդիւնքը սա եղած է որ, Պա-
ղեստինի գիւնին, նարինջը եւ ձիա-
խաղ մեծ կարեւորութիւն ստացած են
այսօր թուրքիոյ վաճառականութեան
մէջ: Միւս կողմէն ձիւններուն
մշակութեան ալ մեծ հող կը տարուի
եւ չերամբոնութիւնը գեղեցիկ ապա-
գայ մը կը խոստանայ: Այս ամենուն
մէջ Եւրոպայի երկրագործական վարժա-
րանը մեծ դեր մը ունի, իր հաստացած
աշակերաններով, որոնք նորայայտ մ-
իւթտէրու վրայ ձեւաւոր կը ստրկին
այդ օրհնաբեր արհեստը:

Մակայն չը մոռնաք աւելցնելու որ,
Հրեաներու այդ յատկապէս իրենց,
տեղացի Արարներուն նախանձը շար-
ժելով, կամ անոնց սպորտստին ար-
դիւնքը բլլալով, շատ անգամ խոռովու-
թիւններ կը լինեն երկու ազգերու մի-
ջեւ ու խեղճ Հրեաները զոհ կը լինեն
իրենց աշխատասիրութեան ու միւս-
նութեան համար:

Փակագրի մէջ ըսենք թէ, որքան
օգտակար պիտի ըլլայ այդ կարգի ըն-
կերութիւն մըն ալ մեր բնագաւառին
համար: սակայն զմարդաբար ոչ այդ
կամքը կայ մեր քով եւ ոչ ալ անձի
ու ինչքի տնի սպասնութիւնը: որ
անհրաժեշտ է այս տեսակ պարագայի
մը մէջ:

Յ Ո Յ Ն Ե Ր Բ

Այսօր կ'աշխատենք քիչ մը եւ
զարգիւնք մեր խառնու մասանցը շա-
րունակել: Որովհետեւ, պատմու-
թեան մէջ, իր տարբերակ աշխարհա-
կութիւններով անշուքական եղող ազգի
մը ներկայ կ'ենանք պատկերացնելու
պիտի ցանկանք: Գեղարուեստի սիրա-
հոր, բայց անազնուութեան արագը,
մեծագործ, բայց փոքրոցի ազգի մը
ներկայացուցչներու մասին է որ պի-
տի խօսինք:

1897ի Յունական պատերազմէն վեր-
ջը, այն սէկ Յոյները սկսած են ի-
րենց գլխաւորը խնամարկեցնել Սուլ-
թանի գահին պատեանդանին առջեւ
ու ամէն ստորութիւն յանձն կ'առնեն
թուրքիոյ հաճելի ըլլալու համար:
Այնքան կ'աշխատեն իրենց եւ ֆէնիքի
Պատրիարքարանը այդ միւսնոյն քա-
ղաքականութեան կը հետեւին: Առա-
ջինը, իր երկիրը եւ սահմանադրուի
կը գոցէ պուլկար փախստականներու
համար եւ իր ձեռքը անցածը կը բան-

տարկէ իսկ երկրորդը, մեարապօլիս
նա ունի միջոցաւ իր ժողովուրդը կը
գրգռէ պուլկարներու դէմ եւ հլու
հպատակութեան կը հրաւիրէ զանոնք:
1907 զարուս սկիզբները իրենց հայրե-
նիքը արեւելուայ ընող խալիֆաներու
յաջորդին: Միւս կողմէն գոհարա-
նութիւններ եւ բարեմաղթութիւններ
կը լինեն թուրքիոյ վեհապետին համար
ու բանագրանքներ քրիստոնեայ եւ
օրթոտոք Պուլկարներուն, որովհե-
տեւ ասոնք մահացու մեղքը կը գործեն
կեանքի, ինչքի եւ պատուի ապահո-
ւութիւնը ցանկալու:

Այս համառոտ ակնարկը բաւական
համարելով թուրքիոյ ներկայ քաղա-
քական վիճակի մասին, հիմա անց-
նինք յաջորդ կէտին:

Արեւելոյ

Թ Ղ Թ Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ֆիւլիպի, 8 Մարտ 1905

Վարդանանց հանդիպել. — Կրակուն
նախադարձն աշխարհիւնը ազգային
վարժարանին

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ
սովորական արարողութեանը ածնե-
ցինք Վարդանանց հանդիպել Սկզբին
վարժարանին մէջ: Տօրէնը ուզած էր
որ այս հանգիստ միւսնոյն տեսն պատ-
մական դաս մը ըլլայ մանկապարտէզի
երախաններուն համար, ուստի այն-
պէս կարգադրուած էր որ միայն ա-
նոնք մասնակցին հանդէսին իրենց եր-
գիւրով ու արտասանութիւններով: Օգ-
տակար նորութիւն մը եւ հաճելի փո-
փոխութիւն մըն էր որովհետեւ միւս-
ցինք ամէնքս ալ զուարթ ու սիրուն
երախաններուն հետ:

Կարճ բանախօսութեան մը մէջ ան-
ընդհանրապէս պերճաբան համար հոգի
ստուղ բայց անոր բնութեանը անպի-
տակից զասակարգը քննադատեց, պատ-
մական հին գէպերէն դիւանագիտա-
կան դասեր հանեց եւ եզրակացուց թէ
սովորական շրջանները արդէն անցած
ըլլալով՝ սակայնակալ ոգիին եւ գոր-
ծունէութեան անդ պէտք է գնել հա-
շիւ եւ դիւանագիտութիւն:

Վերջապէս յայտնի կերպով յուզ-
ուած յիշատակեց Սկզբին վարժարա-
նին մէջ պատմաւարժաւ ուսուցիչ
Վահան Մանուկեանի մահուան պա-
րագան Սասունի մէջ եւ ինչոքից ներ-
կայ քահանաներն որ հոգեւոր մը ը-
սան ի յիշատակ նահատակուած այդ
հայ վարժարանին, որ կրթական
միւսնոյն շէնքին տակ յոգնած ու տա-
ռադած էր:

Ասիկա նկարագրի զարճութեան
ջախջախիչ ապացոյց մըն էր որ տուա-
ւազային վարժարանի յարգելի ան-
ընդհանրապէս որ կուսակցական մոլի
կիրքերով կուրացած՝ ամէն արժանիք
սկզբնաւոր մէջ կը տեսնեն իրենց յի-
ղափոխական ամբողջ գործունէու-
թեանը:

Հանրային կրթութեան նախարար
Տօքթ. Իվան Երիւսմանով անցնել չո-
րեքշաբթի ապրիլի մըն էր որ տուա-
ւազային վարժարանը եւ մանկապարտէզը:
Մէկ ժամէն աւելի մնացել եւ անձա-
քներէն է աշակերտները: Պուլկար շր-
ջանակներու մէջ խօսուածին նայելով
չափազանց զոհ մնացել է նախարարը
ազգային վարժարանին մէջ տեղի ըս-
րեկարգ ու յառաջդէմ վիճակէն ու
շերմապէս շնորհաւորել է յարգելի

անորէն, Տ. Կրոն Միքայէլեան, տե-
սած արգիւնքին համար: Կրօնի նաեւ
թէ շարժ իրիկուն «Արիւնդի»
տրուծապիս սրահին մէջ բանախօսե-
լով՝ Տօքթ. Երիւսմանով մասնաւորապէս
յիշատակել է մեր ազգային վարժա-
րանը եւ իր գոհունակութիւնը հրա-
պարակաւ ալ յայտնել է:

Հայ հասարակութեան համար օգտա-
կար պիտի ըլլար պաշտօնապէս տեղե-
կանալ վարժարանին հոգաբարձութե-
ան կամ անորէնութեան ստույգ իր-
դութիւնը: Հայ վարժարաններուն
վրայ Դատկէսի սուրին պէս կախուող
երկրին կրթական օրէնքին կատարե-
լապէս դորձ ազդեցութեան դրուելու
վախը մեզ կը ստիպէ մտէն ճանշնալ
օրուան կրթական նախարարին նկա-
րապէրը եւ անոր հայեացքները այս
կարեւոր խնդրին վրայ:

Թղթակից

ԱՐՁԱՆԱՅԻ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

(ԴՐՕՇԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՄԸ)

(Շար. նախորդ քիւն)

Հիմա պիտի ցուցնենք թէ իր
ամբողջ ատենախօսութեան մէջ ճշ-
մարտութեան հիւլէն իսկ կար թէ
ոչ:

— Ո՞վ պարոն անցնել տարի այդ,
դու հոս չէիր, բայց այդ պատճառ մը
չէր որ շատ մը բաներ չի պատահե-
լին հոս, այդ պատճառ մը չէր որ
մենք հանդիսատես չի ըլլայիք քո-
հաւատարիմ փոխանորդներու խաղ-
քութիւններու եւ զաւանցանքներուն
եւ քու ամբողջ հափը աստուածու-
նորուն եւ մայրենիներուն: Ան գոր-
ծը որ դուն սկսած էիր, այսինքն
իւրիկ մէջէն եւ բեմերէն Սասու-
նին վառագը ստեղծել եւ անոր ա-
նունով օգնութիւն խնդրել հայ ժո-
ղովուրդէն քու յաջորդներդ թիւ 2,
Իւ 3 եւ անոնց կողմնակները շատ
աւելի խաղաղութիւն պոռնկներով ըսին
թէ «տուէք այս վերջի անգամն է:
Սասունը գարնան կարտամբը»: Հոս
Ուսարի մէջ անցնել Յունիսին Ձեր
կոմիտէին հրապարակային հանգա-
նակութեանը ատեն քու թիւ 2 յա-
ջորդը, որուն համար կրնան թէ
շատ հարուստ ծնողք մը ունի եւ
յիշատակութիւնը ձեր քաղաքը ե-
կամ էր հոս, այդ մարդը այսպէս
կըսէր այդ ժողովին մէջ—«Որքան
կաշկանդուած է, հիմա ամէնէն
յարմար պատահութիւնն է մեզի
համար շարժելու, այլեւս պաղտիք
մը չէ հայ յիւր. Դաշնակցութեան
13 ամեայ գործունէութիւնը որ այ-
սօր փառաւորապէս երեսակ կուգայ:
Այս ապստամբութիւնը կամ Դաշնակ-
ցութեան գերեզմանը պիտի ըլլայ
կամ Հայ Ազատագրութիւնը պիտի
բերէ»: Ասոնք բառ առ բառ իր
բառներն են որ այդ րոպէին թղ-
թի վրայ առնուած են: Եւ ասոնք
կըսուէին այն ատեն երբ արդէն
ինչպէս դու կը գրես Դու թերթիդ
287 րդ թիւին մէջ Սասունի դիմա-
գրութեան շրջանը լմացած էր Տալ-
ւերիկի անկումովը մայիս 25 ին:

Հոս Ուսարի մէջ անցնել ձմեռ-
ւան վերջերը ձեր ընկերները ու-
տելու եւ խմելու հանդէս մը սար-
քած էին իրկուն մը ի նպաստ
Սասունի: Այդ ժողովին մէջ ասե-
նապետը հպարտութեամբ կը յայտա-
բարէր—«Ինչքանիւ լոյս հանդիսակա-
ներ, Սասունը պիտի ապստամբի քիչ
ատենէն եւ ամենէն քիչը, ամէնէն քիչը

վից ամիս զիմադրելու ուսեալ եւ ուղ-
մամթիւրք ունի: վից ամիս վերջ ան-
չուշա յաղթութիւն մը կամ միջա-
մատութիւն մը կը ըլլայ:

Հարկաւոր օրինակներուն մէջ
այս երկուքը կը յիշենք ցոյցնելու
թէ 1904-ի ինչպէս անցաւ: զուն
կամաւ անգիտանալ կը ձեւացնե-
այդ արեւնոտ տարիին անցքը արտա-
սանմանի ճաճանքներն:

Դուն կը խոստովանի թէ բնաւ
կարգացած չես ձեր ազգասպան ուղ-
ղութիւնը եւ գործը քննադատող թեր-
թիւնը, ինչպէս ուրեմն կրնայիք գո-
ղապար կաղմել թէ այն գրուածները
ուղիղ էին թէ սխալ: Իրեւ հա-
կոտակող մը նոյն իսկ քու պարագը
էր կարգաւ զանոնք: Այն առեւ ի-
րաւունք պիտի ունենայիք քննադա-
տել, հերքել, եթէ ճշմարիտ չէին
անոնք: Վերջերս Ամերիկայ եկող
ձեր գործիչ պաշտօնակիցը, Ուսարի
Ձեր նախորդ հրապարակային ժո-
ղովին մէջ իր բացարձակ ապու-
շութեան եւ տգիտութեան ապացոյցը
տուաւ թանապուր լեզուով մը ը-
սելով թէ—«Երբեք զիմա կամ նոր
Հնչակեաներու գոյութիւնը նիւ—եօրք
զալին վերջը լսած է: Տօրքինա-
կութիւններու ամենէն սոսկալին չէ՞
տեսնել յեղափոխական գործիչ մը որ
Հնչակեանութեան ամենապիտեա զան-
գուածը, իրական եւ միակ Հնչակ-
եանութիւնը ճանաչած չըլլայ: Ահա
զուք ատակներէն էք:

Ես չեմ գիտեր, կ'որոշեմ պատաս-
խանել այն կարգ մը զրպարտու-
թիւններուն որ հոս ըրեր. կարգ
մը անգիտակցիցներ Հնչակեանութեան
դէմ նախապաշարելու դիտումով:
Ես զրպարտութիւնները որ իրեւ
խոզութիւն կ'լինեցնել ջախջախ հոս
արդէն իրենց առեւնի հերքուած են:
Բայց նորէն մենք համառօտապէս կը
պատասխանենք:

Ինչու կը մեղադրես անոնք որ
Մաշտոցի սը կազմած ինքնապաշա-
պան թեան յանձնախմբին վստահու-
թիւն չեն կրնար ունենալ, այդ ան-
մօրուս վարժապետը, որ հիմա թաւ-
րիւք քոքը կը խօսի «ժողովուրդ
եւ պայտօսեալ» նիւթին վրայ, ինչ
վստահութիւն կրնար ներշնչել Ամե-
րիկահայուն որ իր տալէտները ա-
նոր հաւատարմ ինչու չեն ըսն
սակայն թէ այդ յանձնախմբին հա-
ւաքած դրամը ինչ եղաւ: Մենք
ըսենք: Պրն. Ալեքան Պարսկաստան
գնաց դրամը իր տեղը յանձնելու,
վստահելով մէկը չի գտաւ, քանի մը
խաչագողներու հանդիպեցաւ, չուղի
անոնց ալ եւ հարկաւ հոս Սարաճ-
եան սրբազանին առաջ: Սրբազանը
մերկեց ընդունիլ եւ յանձնու հցաւ
Մաշտոցին, ան ալ դրամը տեղ մը
գրկեց եւ քիչ վերջը զայն առնե-
լու համար խաւէն հասաւ վերջա-
պէս:

Իսկ Սասունի օգնելու համար Պո-
թինի խոսն յանձնախմբը արդիւնք
մը չէրցաւ ծնիլ, նախ որովհետեւ
զուն առջի օրէն ըսի թէ չես ուղի
ներկայ ըլլալ այն ժողովներուն որ
պիտի գոնուի չի սկսած մարդ
պրն. Կ. Փափաղեանը եւ երկրորդ
որ այդ յանձնախմբին չէրք ան-
գամներ տեսն խաբուած ըլլալին
Ձեր եւ ձեր գործին մասին ունե-
ցած նախկին կարծիքներուն մէջ:
Դուն ըսի թէ այդ ատեն չօյնեցին,
մեզի որպէսզի Սասունի քաղաքու-
թեան փառքը Դաշնակցութեան ըլլայ:
25, չէ անոնք այնքան նախաձեռն չեն,
Սասունի փառքը թող ձեզի ըլլայ:
Ձեզի ալ եղաւ արդէն, ով Հայութեան
զահէները:

(Շարունակելի) Ուսարի

ՀՍՎՍՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐԳԻԱ

Առստրիա տօնանմանը չու ռըրա թիւրքիս սահիլէրինտէ կէզմէք տէ օլուպ, գօմանտանը ամիրալ Բիէթրօվսքի Սթանպօլա կէզմէք իտի: Ճուժաա կիւնիւ սէլամլըգ ալայընտան սօնրա Առստրիա էլ չիսի Ո՛: Գայիշ վասիթասը իլէ ամիրալ Բիէթրօվսքի Սթանպօլա հուզուրընա գապուլ օլընտը վէ թարաֆէյն զալպ բօլիթիգալար տան սօնրա, Սթալպօլըն իսթիհ քամաթընը կէզմէքն կէչիւրէքէք մուֆաթէքէթ իթմիշ տիր:

—Սթանպօլ թիւրք կազէթալարը Բարիստէքի Պուլկար մաս լահաթիկըզարընա վէ թան կազէթասընա գարշը շէտիտ պէնտէր եազմագտա օլուպ, Մաքէթո նիա գարըշըգըլընա Սըրպ, Բուժ վէ պաշըրճա Պուլկար գօմիթալարը մէտուլ կէզմէքմէքտէ տիրէր: Ֆագաթ Բուժարը թէչիլի իտէն թիւրք հիւքիւմէթի քէնտիսի օլտըլընը քէթմ իտէյօրլար:

Տ Ա Խ Ի Լ Ի Է

Սօն սէնէլէրտէ իքի ֆըրգայա թողգիւ օլընմըշ օլան Մաքէթոնիս գօմիթէսի, եանի ժէնէրալ Յօնչէվ վէ Սարաֆուլ բարթիլէրի շիմտի իթթիֆուգ իթմիշ տիրէր:

—Բրօֆէսէօր Տանէլով, Ո՛. Չագալով վէ Ո՛. Բօսէվ Ալմանիա վէ Պուլկարիա պէյնիտէ եէնի թիւսարէթ ահտնամէսի թանգիմի իչիւն մէմուրէն Պէրլինէ կէօնտէրիլտիլէր: Մէքըրէր զէվաթ ալըն մէմուրիլէթ վէ մագսէտլէ Առստրիա վէ Սերպիա բարթիւթարընա տախի կիտէճէքէր:

Ր Ո Ւ Ս Ի Ա

Կովկասիանըն պիր չօգ գազալարընտա իտարէի ասքէրիլէ իլան օլընմըշ տըր: Բրէնտ Օպէրլինի Գուլթաիս վիլայէթիլէն վալի նասպ օլընմըշ վէ օրատա տախի իտարէի ասքէրիլէ իլան իտիլիշ տիր: Հէր թարաֆտա կեան թաթիլի մէշուլիլէթ, կեան նիւմայիլէթ վէ պազէն գաթլ վէ թէճալիլէթ տէֆամ իթմէքտէ տիր: Ֆագաթ համտ օլտուքի չու 3—4 կիւնտէն պէրու Կովկասիա տա իսլամլար վէ էրմէնիլէր պէյնիտէ միւսատէմէ սէսլէրի քէ սիլիլիշ տիր: Ինչալլահ Բուս հիւքիւմէթիլին թէչիլիգաթ վէ թան րիգաթըն սէմէրէսի եալընըգ Բագու վագաասը իլէ պիթմիշ օլուր:

—Մօսկուա պէլէտիլէսի թարաֆընտան պիր հէյէթի մուրախասէ տախիլէ նազըրընա կիւ

տուպ, իսլահաթ իչիւն չու մալիւմաթը ալապիլիշ տիր:

Նազըր տէմիշ «Թէճէմիլ օլընաճագ իսլահաթ գօնֆէրանսընա Ձէմաթվօլարըն վէ պէլէտիլէրին մուրախասլարը տալէթ օլընաճագլար, ֆագաթ նէ եօլտա վէ նէ գատար մուրախաս գապուլ օլընաճագընը պէյան իտէմէմ: Գօնֆէրանս իչիւն մուամէլաթը էվլէլիլէ իւղմէթիլէրի իճրա օլընմագտա տըր, պունլար 2 ալտան իքմալ օլուրլար:

«Պէն մէպտէն գօնֆէրանս մուամէլաթընը նէշր իթմէք թարաֆտարըլըմ: Ֆագաթ կազէթաճըլարըն մէճիլտէ գապուլ օլընուպ օլընմայաճագլարընը վէ գարարլարըն նէշր օլընաճագընը պիլէմէմ: Մէճիլտ մահէլիլին տարլըլը սէպէպի իլէ էհալի իչէրի գապուլ օլընմայաճագ զանն իտէրիմ: Հիւքիւմէթի կազէթասը եազընտա գօնֆէրանս իչիւն րէսմի պիր իլան տէրճ իտէճէք տիր»:

—Վարչաւա զապիլիլէ նաչարնիլի ֆայլթօնլէ կիտէր իքէն պիր մէճհուլ շախսըն աթալըլ պօմպատան ազըր սուրէթտէ եարէլէնտիլի թէլէկրաֆ պիլտիրիլար:

Մ Ո Ւ Հ Ա Ր Է Պ Է

Բուս սէրասքէրի ժէնէրալ Լիւնօվիլին րաբօրթլարընա պինաէն, ճարօնլըլար պիր գաշ կիւն Բուսլաշը թարաֆիլ իթմէքտէն վագ կէչիլիլէր, հէր հալտէ եօրկանլըգ ալմագ իչիւն: Ֆագաթ տիրէր մէնպալարտան թաստիգ օլընտըլը իւղրէ ճարօն օրտուսը Գիրէնէ եէթիլիլէ տիր:

Բէլա ճարօնլըլար գարատան Վլադիմիրօստօքա հիւճուժ իթմէկէ հազըրլանմագտա տըրլար:

—Լիւնէվիլ ըուս եարէլիլէրինէ խաչար թէվլի իթմիշ վէ անլէրի շիմալա տօղրու եօլլամըշ տըր:

—Լիւսեանկըն Չին միլիթէսարըլը ճարօնլըլարը վագիլէթիլի վէ բլանլարընը Բուսլարա իսպար իթմէքտէ օլտըլընտան մահպուս օլընտը:

—Մարէշալ Օեամա սուլհտան պահս իտէքէք տէմիշ, «Բուս առքերիլին սէճաաթլէ մուգամէմէթ իթտիլիլէ թաստիգ իտէրիմ: պէն ըուս էհալիլիլէ սէվէրիմ: ճարօնիա սուլհա հազըր տըր, ֆագաթ սուլհ թէքլիլի Բուսլարտան կէլիլէք շարթը իլէ»:

—Եէնի ըուս ասքէրլէրի մէյտանը մուհարէպէյէ կիթմէք իչիւն մուխալէթիլ իտէյօրլար: Բէք չօգլար հապս օլընմըշլար:

—«Մաթէն»ին Բէթէրսպուրկտան ալուպ նէշր իթտիլի պիր թէլէկրաֆա պինաէն, պիր թագըմ ճարօն թօրթիլէօրլէրի խա

ֆիլէն վէ նալէհան ամիրալ Բօտտէսթվէնսքիլին տօնանմանա հիւճուժ իտէքէք, «Նալարին» վէ «Սիչոյ Վէլիլիլէ» նամ պէյլիլէ զըրհլըլարը ազըրճա խասարտիտէ իթմիշ օլտըլարը Սինկարուրտան պիլտիրիլիլէ:

—Ճարօնըն եէնի իսթիլիլէ Սմէրիկատա թէմամէն իմգալանմըշ օլտըլը նիւ եօրքտան պիրտիրիլիլէ:

—Բուսիանըն իւչիւնճի տօնանմասը Գըրմըլը տէնիլտէն կէչուպ ճէնուպա կիթմիշ տիր:

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻԷ

Կիրիտիլիլէրին պիր գըմը Բըրէնս եօրկիտէն թաճիլ օլարագ, սիլահ պէտէսթ տաղլարա չէրիլուպ ըսեան իթմէքտէ տիրլէր: Գուլվէր զապիլիլէ անլէրի տաղլըլմայա մուգթէտիր օլմայուպ պիր գաշ միւսատէմէլէր վուգուպուլմուշ վէ իքի ժանտարմ եարէլէնմիլէ տիր:

—Ալմանիա իմէրթաթօրը Պահըր Սէֆիտ սէվահիլիլի կէչմէքտէ օլուպ, թանճէքէթ [Մարօք] գատար կիտէճէք տիր:

ՍՕՆ ԹԵԼԵԳՐԱՖԻԱ

Սթանպօլ, 14 մարտ

Պուրանըն մէհաֆիլի ասքէրիլէյսիլտէ եէմէն բարթաթը Սանանըն ասըլարընտան զապիլ օլընմասը թաստիգ օլընըյօր: Արալլար չէհրին էճնէպիլէրինի վէ էհալիլին պիր մըգտարընը գըրմըշլար: Միւշիւր Բիլա բաշա մուհիմմաթ վէ մէքուլաթ օլմատըլը սէպէպլէ ասըլարը թէպիլ իտէմէյօր:

Պապը Սէրասքէր եարտըմ եօլլայամիլիլէ իսթիլիլէր իտիլէմէտիլի սէպէպտէն: Սանապտա եարլընը 10 կիւնիլիլէ մուհիմմաթ պուլընտըլը սէպէպլէ ֆէթհ օլընմըշ:

Սթանպօլ, 14 մարտ

Կիրիտի եունանիստան իլէ պիրլէշտիրմէք մագսէտի իլէվուգու պուլան հատիլէլէր սէպէպիլիլէ Պապը Ալի րահաթսըլ տըր: Բուլլար պուլտան էվլէլ թիւրք հիւքիւմէթիլ թէչիլիլէ իլէ Մաքէթոնիստա Պուլկարիայա գարշը վէ թիւրքլէրլէ միլթիլէֆիգ իտէրլէր: Ֆագաթ շիմտի Կիրիտ իլլէրիլտէն տօլայը թիւրքլէրէ գարշը հարէքէթտէ տիրլէր:

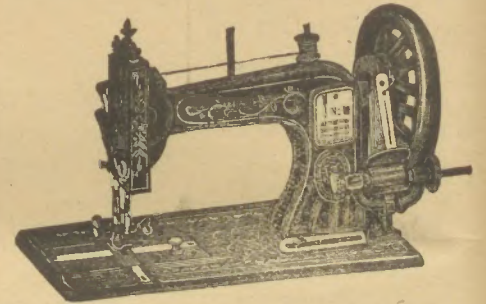
Թիւրք հիւքիւմէթի 300,000 թիւլէնիլ Մաքէթոնիստա եօլլատը:

Բէթէրսպուրկ, 14 Մարտ

Ժէնէրալ Էթիւնով Մանչուրիանըն իւչիւնճի օրտուսընա վէ պարոն Գաուպարս իքիլին օր

տուսընա գօմանտան թային օլընտըլար:

Վիւքէլա հէյէթին սուլհ իչիւն գարար վէրմիշ օլտըլընա տայիր «Աժանս Բէյթըր»ըն վէրտիլի հաւաթիս թաստիգ օլընըյօր:



ՏԻՔԻԾ ՍԱՔԻՆԱԼԱՐ

ԱԼԵԱ ՎԷ ՈՒՃՈՒՉ

Գատըլարա, գօնտուրաճըլարա վէ թէրլիլէրէ մախսուս էնվաի տիքիլ մաքիլարը վառնա վէ Բրօվտարա մանիֆաթուրա մաղազալարըմըգտա մէվճուտ օլուպ, ֆիւթճա պաշգալարընտան 100 տէ 30 նօգսան սաթմագտա օլտըլըմը կիպի, միւշիլիլէրլէ սուհուլէթ օլմայ իչիւն: հաթիլատա 2-3 ֆրանգ էօտմէք շարթը իլէ վէրէսիլէ տախի վէրմէքտէյիլ:

Սաթաղըմը մաքիլարա գաղաէն սաղաթլանըլար իսէ մայէթիլիլէ պուլընան մահիր մաքիլիլէ Մ. Յովհանէս Երիւնեան կիտուպ մէճանէն թամիլ իտէր վէ աճէմիլէրէ էօլլէտիր: Դէգա էսկի մաքիլարա սաթըն ալըր վէ Թարաթ իտէրիլ:

Վէրմէքտէ օլտըլըմը չու սուհուլէթիլէրտէն պիլ իսթիլիլէրտէ ալիա վէ ուճուպ պիրէր մաքիլա սահպիլ օլմագ արղու իտէլիլէր էլ հէր ճիհէթ խօշնուտ պըրագաճաղըմը վատ էյլէրիլ:

ՄԻՔԱՅԷԼ Ս. ԳԱՊԱՍԱՅԵԱՆ
(Ձիլէքէր օլուր)
Պաշրաճըլար Ե. 233

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

ԹԻՒՊՈՒՐՏ Ա. հատըր (162 էշ) 1 ֆր
« Բ. « [433 էշ] 2 ֆր.
ՆՈՐ ԵՐԳՈՒՐԱՆ կամ ՄՐՄՈՒՆՉ
ՀԱՅԿԱԿՈՆ ԵՐԿՐՈՐԳ անդամ տպագրուած Եւ ճոխացած. Գին 1 ֆր.

ՆԵՏԱ Կը պատկերացնէ Պուլկարնիւր նիստ ու կացը ու թուրքերէ կրած սաղապանքը անոնց ազատութենէն առաջ. Գին 50 սանգիմ

ՀԱՅՐԵՆԻԻԲԻ ԶՈՔԵՐ Պատկեր մը ճաճկահայաստանի իրական կեանքէն: Զեղչեալ գին 1 ֆր.

Այս գրքերը ստանալու համար գիմել ՎԱՆԵԱ. « Ի ր ա լ ու ճ » ի խմբագրութեան

ՍՕՖԻԱ Տ. Օննիկ Գարսիանի
ՊՈՒԳՐԵՇ Տ. Օննիկ Փափագեանի
Եւ Տ. Յ. Պիպէնէսանի

ԳՕՆԱՐԱՆՅԱՆ Տ. Սիսակ Մէլիքեանի
ԳԱՀԻՐԻ Տ. Կարապետ էրզնկացեանի
ԱՂԵՔԱՆԴԻՐՈՍ Տ. Ստեփան Մաղաճանեանի

ՈՒՍՏՐ (Ամերիկա) Տ. Յակոբ Յըմանգեանի

ՊՕՍՈՆ Տ. Ա. Ասքանագի
ՓՐՕՎԻՏԷՆՍ Տ. Մ. Տէր Պօղոսեանի

Одговорникъ А. Курбетянъ
печатница—«Взаимность», Варна